

**EXAMENUL NAȚIONAL DE DEFINITIVARE
ÎN ÎNVĂȚĂMÂNT**

**PROGRAMA
PENTRU**

**FILOSOFIE ȘI LOGICĂ, ARGUMENTARE ȘI
COMUNICARE**

**- București -
2020**

A. Notă de prezentare

Prezenta programă se adresează profesorilor care susțin examenul național de definitivare în învățământul preuniversitar în specializarea *Filosofie și Logică, argumentare și comunicare*. Conținutul și structura programei sunt elaborate în așa fel încât să răspundă schimbărilor impuse de abordarea curriculară sistemică în realizarea procesului educațional.

Absolvenții facultăților de profil și profesorii care susțin examenul la specializarea *Filosofie și Logică, argumentare și comunicare* pot predă în învățământul preuniversitar discipline socio-umane, în conformitate cu prevederile legale în vigoare.

Aspectele fundamentale vizate prin prezenta programă operaționalizează profilul profesorului de discipline socio-umane, urmărind:

- cunoașterea conținuturilor fundamentale și a principalelor tendințe în evoluția disciplinelor Filosofie și Logică, argumentare și comunicare, precum și a metodicii disciplinelor;
- probarea capacităților necesare pentru proiectarea, realizarea și evaluarea activităților didactice;
- demonstrarea abilităților de comunicare, empatice și de cooperare necesare realizării actului educațional.

B. Competențe ale profesorului de discipline socio-umane

Programa vizează anumite competențe ale profesorului de discipline socio-umane, competențe pe care acesta trebuie să și le dezvolte și să le probeze pe parcursul desfășurării activității didactice. Într-o formulare sintetică, aceste competențe sunt:

- utilizarea cunoștințelor de specialitate, a achizițiilor din domeniul didacticii disciplinei în proiectarea, realizarea și evaluarea activităților didactice
- utilizarea principalelor documente școlare reglatoare: planuri-cadru, programe școlare, programe pentru examene naționale;
- proiectarea unor activități didactice bazate pe metode interactive pentru formarea competențelor specifice domeniului;
- proiectarea și realizarea dezvoltărilor curriculare intra- și interdisciplinare;
- adecvarea demersurilor didactice la particularitățile de vârstă ale colectivului de elevi;
- construirea un climat educativ stimulat și eficient.

C. Tematica la disciplinele de specialitate

I. METAFILOSOFIE

1. Conceptul de filosofie, specificul demersului filosofic și domeniile reflecției filosofice
2. Stiluri și tipuri de filosofare, argumente și metode filosofice
3. Filosofie și știință, filosofie și artă, filosofie și religie

II. ONTOLOGIE

A. Problematica ontologiei

1. Discursul ontologic și modalitățile lui de justificare în filosofia și știința contemporană
2. Existență și devenire

B. Spațiul și timpul

1. Evoluția istorică a reprezentărilor despre spațiu și timp
2. Unitate și diversitate în înțelegerea spațiului și timpului
3. Abordări filosofice actuale ale spațiului și timpului

- C. Ordinea**
 - 1. Determinismul ca principiu al filosofiei și științei
 - 2. Ordine și dezordine în structurarea universului
- D. Dumnezeu**
 - 1. Conceptul filosofic de Dumnezeu
 - 2. Experiența și posibilitatea cunoașterii lui Dumnezeu
 - 3. Laic și religios în morală
- III. ANTROPOLOGIE FILOSOFICA**
 - 1. Condiția umană
 - 2. Concepții asupra naturii umane
 - 3. Tipuri istorice de umanism
 - 4. Problema sensului vieții
- IV. CUNOAȘTERE ȘI ADEVAR**
 - 1. Conceptul de cunoaștere; modalități fundamentale ale cunoașterii
 - 2. Analitic și sintetic, a priori și a posteriori, constructiv și reflexiv în cunoaștere
 - 3. Conceptul de adevăr; felurile adevărului
 - 4. Surse, criterii și teorii ale adevărului
 - 5. Eroare și progres în cunoaștere
 - 6. Limbaj și cunoaștere
- V. POLITICA**
 - 1. Teorii politice moderne și contemporane
 - 2. Idealul democratic. Drepturile omului
 - 3. Putere și legitimitate
- VI. LIBERTATE ȘI RESPONSABILITATE**
 - 1. Libertatea și autoritatea supranaturală; liberul arbitru
 - 2. Libertatea și constrângerile naturale
 - 3. Libertatea ca problemă antropologică
 - 4. Libertatea ca problemă social-politică
- VII. ETICA**
 - 1. Teorii morale
 - 2. Probleme de etică aplicată
 - 3. Dreptate și nedreptate
 - 4. Tipuri de dreptate
 - 5. Egalitate și dreptate
 - 6. Fericirea ca problemă filosofică
- VIII. ANALIZA LOGICĂ A ARGUMENTELOR**
 - 1. Termenii:
 - definire
 - caracterizare generală
 - raporturi între termeni
 - 2. Propoziții:
 - definire
 - tipuri de propoziții (după conținut și structură)
 - raporturi între propoziții
- IX. DEFINIREA ȘI CLASIFICAREA**
 - 1. Caracterizare generală
 - 2. Tipuri de definiții
 - 3. Forme de clasificare
 - 4. Corectitudine în definire și clasificare
- X. RAȚIONAMENTE. TIPURI DE ARGUMENTARE**
 - definire și caracterizare generală a principalelor tipuri de raționamente
 - 1. Deductive:

- argumente/raționamente cu propoziții compuse
- inferențe imediate cu propoziții categorice
- silogismul
- demonstrația

2. Nedeductive:

- analogia
- inducția

XI. EVALUAREA ARGUMENTELOR

1. Validitatea argumentelor
2. Erori de argumentare

XII. ARGUMENTARE ȘI CONTRAARGUMENTARE

1. Critica argumentelor
2. Argumente și contraargumente în conversație, dezbateri, discurs public, eseu și în mass-media
3. Argumente și contraargumente în negociere și în rezolvarea de conflicte
4. Persuasiune și manipulare

D. Bibliografie pentru disciplinele de specialitate

1. Aristotel, "Etica nicomahică", Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1988
2. Aristotel, "Politica", Ed. Antet, București, 1996
3. Thoma D'Aquino, "Opere", Ed. Științifică, București, 2000
4. Lucian Blaga, "Trilogia cunoașterii", Ed. Minerva, București, 1983
5. Rene Descartes, "Discurs asupra metodei", Ed. Academiei, București, 1990
6. Anton Dumitriu, "Istoria logicii", ediția a III-a, Ed. Tehnică, București
7. Mircea Eliade, "Sacral și profanul", Ed. Humanitas, București, 1991
8. Gheorghe Enescu, "Tratat de logică", Ed. Lider, București, 1997
9. Friederich von Hayek, "Drumul spre servitute", Ed. Humanitas, București, 1993
10. Martin Heidegger, "Repere pe drumul gândirii", Ed. Politică, București, 1988
11. Immanuel Kant, "Prolegomene", Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1987
12. John Locke, "Eseu asupra înțelektului omenesc", Ed. Științifică, București, 1961
13. Andrei Marga, "Introducere în metodologia și argumentarea filosofică", Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1992
14. John Stuart Mill, "Despre libertate", Ed. Humanitas, București, 2001
15. Adrian Miroiu, coord., "Etica aplicată", Ed. Alternative, București, 1995
16. Jacques Monod, "Hazard și necesitate", Ed. Humanitas, București, 1991
17. Friederich Nietzsche, "Dincolo de bine și de rău", Ed. Humanitas, București, 1992
18. Platon, "Republica", în Opere, vol. V, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1986
19. Karl Popper, "Societatea deschisă și dușmanii ei", Ed. Humanitas, București, 1990
20. Jean Jacques Rousseau, "Discurs asupra inegalității dintre oameni", Ed. Antet, București, 2001
21. Bertrand Russell, "Problemele filosofiei", Ed. All, București, 1995
22. Jean Paul Sartre, "Existențialismul este un umanism", Ed. George Coșbuc, 1994
23. Drăgan Stoianovici, Teodor Dima, Andrei Marga, "Logică generală", E.D.P., București, 1991
24. Ludwig Wittgenstein, "Caietul albastru", Ed. Humanitas, București, 1993
25. Mircea Flonta, "Kant în lumea lui și în cea de azi. Zece studii kantiene", Ed. Polirom, Iași, 2005
26. *** Declarația Universală a Drepturilor Omului

NOTĂ: Bibliografia pentru disciplinele de specialitate include **manualele cuprinse în Catalogul manualelor școlare valabile în învățământul preuniversitar, în anul școlar în care se susține examenul.**

E. TEMATICA PENTRU METODICA DISCIPLINELOR DE EXAMEN

I. Elemente de curriculum

1. Conceptul de "curriculum". Taxonomii ale tipurilor de curriculum. Componentele curriculumului național: planuri-cadru (trunchi comun, curriculum diferențiat, curriculum la decizia școlii), programe școlare. Manuale școlare, auxiliare didactice. Alți termeni de referință ai curriculumului național: arii curriculare, discipline, module, standarde curriculare. Proiectarea curriculumului la decizia școlii.
2. Competențele predării-învățării-evaluării la disciplina de examen. Competențe generale, competențe specifice.
3. Proiectarea activității didactice: planificare calendaristică, proiectarea unității de învățare, proiectarea de activități de învățare intra-, inter- și transdisciplinare.
4. Designul educațional și proiectarea demersurilor instructiv-educative la nivelul disciplinei de examen.

II. Desfășurarea activității didactice la disciplina de examen

1. Metode didactice specifice disciplinei de examen (relevanță, funcții, complementaritate, taxonomie, caracterizarea metodelor de învățământ tradiționale, moderne/centrate pe elev, exemplificarea utilizării la disciplinei de examen).
2. Demersuri creative în metodologia didactică: abordarea euristică, învățarea prin descoperire, învățarea prin problematizare, învățarea prin cercetare, învățarea prin cooperare.
3. Forme de organizare a activității didactice: clasificare, caracterizare, avantaje/dezavantaje și limite.
4. Mijloacele de învățământ (concept, modalități de integrare în procesul de predare-învățare-evaluare, funcții, tipuri de mijloace de învățământ și caracteristicile lor, mijloace tehnice de instruire).

III. Elemente de evaluare educațională

1. Relația dintre curriculum și evaluare - efecte educaționale. Scopul evaluării educaționale. Etapele procesului de evaluare. Funcțiile generale și specifice ale evaluării performanțelor elevilor. Strategii/moduri și tipuri de evaluare.
2. Metode de evaluare a rezultatelor școlare: metode „tradiționale” și metode „complementare”. Relația dintre metoda și instrumentul de evaluare.
3. Testul docimologic – instrument de evaluare (concept, tipologie, proiectare, administrare, diseminarea rezultatelor).
4. Tipologia itemilor (definiție, clasificări, caracteristici, reguli de proiectare, modalități de evaluare și de notare, avantaje și dezavantaje în proiectare și în utilizare).
5. Calitățile instrumentelor de evaluare. Matricea de specificații și rolul acestora în proiectarea instrumentelor de evaluare.
6. Elemente de deontologie în procesul de evaluare. Factori generativi ai distorsiunilor în procesul evaluării educaționale. Erori în evaluare și notare. Calitățile evaluatorului.

IV. Informatizarea și învățarea multimedia.

1. Tehnicile informaționale computerizate, instruirea asistată de calculator și învățarea multimedia.
2. Eficientizarea utilizării tehnologiei informației și comunicării în construirea unor medii active de instruire.

F. BIBLIOGRAFIE PENTRU METODICA DISCIPLINELOR DE EXAMEN

1. Bocoș M., "Instruirea interactivă. Repere axiologice și metodologice", Ed. Polirom, Iași, 2013
2. Bocoș M., Jucan D., "Fundamentele pedagogiei. Teoria și metodologia curriculumului. Repere și instrumente didactice pentru formarea profesorilor", Editura Paralela 45, Pitești, 2019
3. Cerghit I., Neacșu I., Pânișoară I. O., Potolea D., "Prelegeri pedagogice", Ed. Polirom, Iași, 2001
4. Ciolan L., "Învățarea integrată - fundamente pentru un curriculum transdisciplinar", Editura Polirom, Iași, 2008
5. Cristea S., "Dicționar de termeni pedagogici", E.D.P., București, 1998
6. Cristea S., "Fundamentele pedagogiei", Ed. Polirom, Iași, 2010
7. Cucoș C., "Pedagogie generală", Ed. Polirom, Iași, 2000
8. Ionescu M., "Instrucție și educație", Vasile Goldiș University Press, Arad, 2007
9. Oprea C.M., "Strategii didactice interactive", E.D.P., București, 2008
10. Oțet F., Lițoiu N., Spineanu-Dobrotă S., "Ghid de evaluare pentru științele socio-umane", Editura ProGnosis, București, 2000
11. Petrescu P., Pop V., "Transdisciplinaritatea – o nouă abordare a situațiilor de învățare", Editura Didactică și Pedagogică, București, 2007
12. Petrovici M.C., "Niveluri ale înțelegerii", E.D.P., București, 2010
13. Stoica A. (coord.), "Evaluarea curentă și examenele", Ghid pentru profesori, Ed. Prognosis, București, 2001
14. Stoica A., "Evaluarea progresului școlar. De la teorie la practică", Ed. Humanitas Educational, București, 2003
15. Stoica A., Mihail R., "Evaluarea educațională. Inovații și perspective", Editura Humanitas, București, 2006
16. Stoica E. (coord.), Avram M., Spineanu-Dobrotă S., Teșileanu A., "Ghid de evaluare la disciplinele socio-umane", Ed. ERC Press, București, 2011
17. *** "Programul Național de Dezvoltare a Competențelor de Evaluare ale Cadrelor Didactice (DeCeE)", MEN – CNCEÎP, București, 2008

NOTĂ: Bibliografia pentru metodică disciplinei de examen include și programele școlare valabile în anul școlar în care se susține examenul pentru disciplinele *Filosofie* și *Logică, argumentare și comunicare*.